

RINGKØBING SÆLGER UD AF ARVESØLVET

Af Helge Torm, formand for Frednings- og Bevaringsudvalget

I disse uger afgøres det definitivt, om der skal udvikle sig en skandale af rang i den fine, gamle by Ringkøbing. Byrådet er nemlig meget langt fremme i sine bestræbelser på at sælge ud af arvesølv et for en ret linser.

Sagen er i sin virkelig gribende enkelthed den, at kommunen endnu ejer det gamle amts- og byrådhus, men ikke længere har så meget at bruge det til. Derfor er man parat til at lade naboen, Ringkøbing Landbobank, der har udvidelsesbehov, rykke ind som lejer, men ikke nok med det. Man vil også give dem frie hænder til at fjerne al indmaden.

Det var i 1849, præcist samme år, som Danmark fik sin første grundlov, at Ringkøbing fik et nyt rådhus ved byens torv. I en by, hvor de fleste ejendomme var ret beskedne i omfang, som også det gamle, nedslidte rådhus var det, har den ny 2½-etages bygning virkelig været en markant forandring i bybilledet

Det provokerende nye rådhus

Det er imidlertid ikke det eneste opsigtsvækkende ved denne bygning. Nok så afvigende fra normen med det blanke, røde murværk, som præger byen den dag i dag, var behandlingen af hovedfacaden og gavlerne på det ny rådhus: de blev pudsede. Det kan næsten kun have været tænkt som en slags provokation. Det helt morsomme er dog, at pudsede facader var ved at være almodisch, så det var sidste ud kald for et pudset rådhus i Ringkøbing.

Heldigvis kan vi sætte navn på arkitekten. Han hed så meget som Brunstrøm, og meget mere ved vi ikke om manden. Kun det mere, at han var konduktør hos N. S. Nebelong, da denne et par år tidligere byggede det ligeledes bevarede rådhus i Holstebro. Det fremtræder i blankt murværk. Man kan således sige, at Brunstrøm laver en duplik i Ringkøbing, men med en væsentlig afvigelse.

Stilmæssigt repræsenterer rådhuset overgangen fra senklassicisme til historicisme, men de mod torvet vendende, pudsede facader giver bygningen et arkitektonisk set let konservativt skær.

De indre værdier

Ét er det ydre, noget andet det indre. Tiden er ikke gået spurløst hen over rådhusets interiører og planløsninger, men ændringerne er dog til at overse.

Således gælder det stort set, at 1. salen, hvor alle de

repræsentative rum ligger, som almindeligt var for datidens rådhusbyggeri landet over, er meget godt bevaret. Her er alle væsentlige rum intakte, bl.a. med fyldingsdøre, men til dels også stuk fra 1849. Det drejer sig om i første række om den oprindelige amtsrådssal i østenden, byrådets lokale i den anden ende, og det smukt dekorerede, såkaldte forligelsesværelse, der støder op til amtsrådssalen ved bygningens bagside.

Nybarok stueetage

Derimod har stueetagen og hovedtrappen undergået gennemgribende forandringer som udløber af retsreformen i 1919. Indtil da var der i stueetagen arrest med arrestforvarerbolig og også et sprøjtehus (i gavlenden mod vest), funktioner, som måtte holde flyttestedag.

Der blev nu til dels lavet ny planløsning, og der kom nye døre overalt, udført i nybarok, hvad hovedtrappen også er. Det var nu ikke en hvilken som helst håndværksmester, der stod bag dette, men arkitekten Helge Bojsen Møller. I øvrigt standser nybarokken på 1. salen på den meget raffinerede måde, at fløjddørene til begge sider står i nybarok skikkelse ind mod trapperummet, mens de på den modsatte side har bevaret det senklassicistiske udseende.

Og hvad der skete dengang i Ringkøbing, fandt sted andre steder i landet, bl.a. i Korsørs rådhus fra 1850, som på grund af moderniseringer i 1919 også bærer dette årstal på facaden. Ændringerne her var ikke til hinder for en fredning i 1982.

Derouten

Da amtsrådet for Ringkøbing amt ophørte sit virke pr. 2007, begyndte bygningen at gå en usikker fremtid i møde. Amtsrådet prøvede dog prisværdigt at holde fast i den lange ende ved at udstede en bevaringsdeklaration, som netop skulle tage højde for uønskede indgreb i byg-

Ringkøbing gamle rådhus ligger fornemt ved byens torv. Bygningen har undergået visse forandringer i det ydre i tidens løb, således mangler skorstenene, men er som helhed godt bevaret og fint vedligeholdt. Det indre, som her den gamle amtsrådssal med portrætter af tidligere amtmænd og Chr. IX, byder også på kvaliteter. Disse sættes nu over styr. Flagene, der var hejst ved et åbent-hus-arrangement ved Ringkøbing Bevaringsforening den 14. april 2015, kan snart sættes på halv. Fotos: Helge Torm, april 2015.

Til de fine interiører på 1. sal i Ringkøbing gamle rådhus hører det såkaldte forligelsesværelse, hvor der blev ført retsforhandlinger ved byfogeden. Rummet er panelbeklædt og stuk-dekoreret. Hertil kommer det antikke møblement fra oprindelsen, et eksempel på værdien af interiørfredning, hvis den mulighed var der i loven – og hvis bygningen som sådan var fredningsværdig. Foto: Helge Torm.

ningens kulturhistoriske værdier.

Nu er et stykke juridisk gældende papir ikke mere håndfast end, hvad nye ejere måtte finde ønskeligt. Ringkøbing-Skjern kommune overtog som ny ejer rådhuset, som da også er blevet brugt til forskellige aktiviteter og arbejdspladser. Et stykke tid var der fred og ingen fare.

Blæse være med deklarationer af enhver art

Imidlertid er der kommet en aktør på banen, som godt kunne tænke sig at udnytte rådhuset til egne formål: Ringkøbing Landbobank. Kommunen får julelys i øjnene: her er en indtægtskilde, og hvis banken ikke vil respektere de historiske kvaliteter, bygningen har, skal de naturligvis slippe for det. Bevaringsdeklarationen blev ophævet i 2014, nu med velsignelse fra Region Midtjylland som det gamle amts juridiske efterfølger.

Banken, der åbenbart ikke kan se udvidelsesmulig-

heder andre steder omkring sit hovedsæde end lige dér, hvor rådhuset ligger, har til huse i en ikke mindre flot bygning, opført i bedre byggeskik i 1925. Det er den bygning, hvis gavl man lige kan ane i højre side på fotografiet øverst på s. 19. Bygningen er en anelse højere end det ældre rådhus, en klar magtdemonstration. Og netop fordi etagedækkene er højereliggende i banken, må rådhusets etageadskillelser rettes ind efter bankens – og så bliver der jo ikke meget tilbage.

En anden hindring for bankløsningen var den gældende lokalplan, som forbød yderligere bankforretninger i stueetagen i bebyggelsen nær og ved torvet. Det er imidlertid den letteste sag af verden for en kommune at bevilge sig selv en dispensation fra en lokalplan, og således er det også nu sket i denne sag.

Bevaringsbestræbelserne

Ringkøbing Bevaringsforening og Landsforeningen har hele vejen igennem protesteret imod de ødelæggende planer. Landsforeningen har tilmed sidst i 2014 rejst fredningssag, men forgæves. Vi blev i begyndelsen af dette år underkendt af både Kulturstyrelsen og Det Særlige Bygningssyn.

Vi finder ikke argumentationen imod fredning ganske overbevisende, men må respektere afgørelsen. Og som så ofte i den slags sager, udnyttes et nej til fredning af modparten til triumferende at sige: se, det er ikke noget værd!

Nogle, måske endda bevaringstilhængere, vil stille sig tilfreds med, at skallen bevares, men omvendt kan man jo med rette sige, at skindet bedrager. Det bliver ikke bedre af, at der allerede er eksempler på denne slags transformation, som jo i øvrigt i en noget anden sammenhæng medfører affredning. Nok om det.

Den triste konklusion

Dette var den sørgelige, men sande historie om et byråd, der uden historisk forståelse for byens egen udvikling og uden sans for det fysiske vidnesbyrd, som rådhuset er om indførelsen af det lokale folkestyre i 1849, for ussel mammons skyld sælger ud af arvesølvet.

Mange var betænkelige for fremtiden for alle de offentlige administrationsbygninger af enhver art, som gik ud af statens regi efter retsreformen og nedlæggelsen af amterne pr. 1. januar 2007. Der da også sket ulykker rundt omkring i form af uheldige ombygninger, men nedrivninger er næppe forekommet.

Nu skal vi så opleve det, der ikke er set før, når det drejer sig om en historisk bygning af nævnte kategori, at den ribbes for alt indmad. Ringkøbing Byråd giver det første eksempel – at de vil være det bekendt.